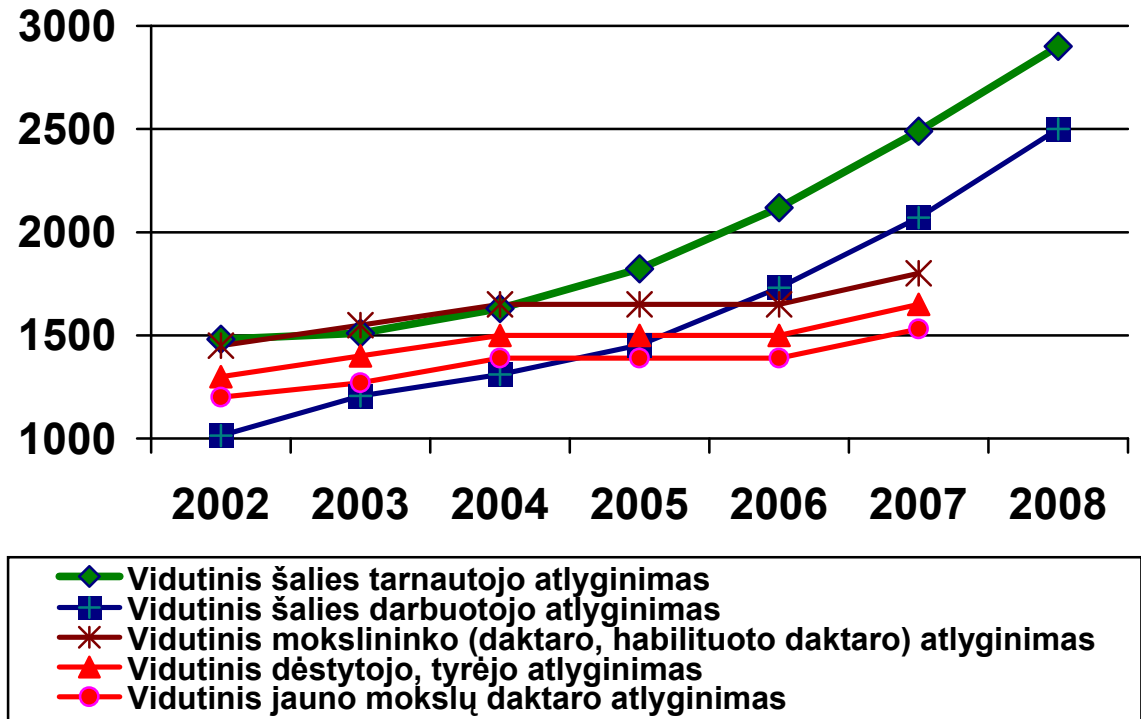

Vidutinių atlyginimų dinamika litais (Universitetų dėstytojų ir mokslininkų atlyginimai nedidindami jau ketveri metai)

LMS kreipimasis: tyrėjas – svarbiausia mokslo potencialo grandis

Vertinant šalių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) potencialą, tyrėjų skaičius yra svarbiausias intelektinių išteklių matas. Jis net geriau negu MTEP skiriamas finansavimas atspindi šalių mokslo potencialo galimybes, jo vaidmenį visos visuomenės raidai. MTEP finansavimą valingais sprendimais galima keisti gana sparčiai, o nauji tyrėjai yra ugdomi dešimtmečiais, prarasto potencialo atkūrimas reikalauja dar daugiau laiko. Todėl rūpestis šalies tyrėjais, jų socialine padėtimi, prestižu, darbo galimybėmis ir sąlygomis yra ne tik pačių tyrėjų interesas, bet ir visos visuomenės reikalas. Visos mūsų šalyje vykdomos mokslo ir studijų sistemos reformos pirmiausia turi būti įvertintos pagal jų poveikį tolesnei MTEP žmogiškųjų išteklių perspektyvai. Reformos, kurios vykdomos neatsižvelgiant į žmogiškųjų išteklių poreikį ir kokybę, grindžiamos ne objektyviais, o greičiau išgalvotais siekiais, kelia didelį pavojų Lietuvos mokslo ir studijų sistemos egzistencijai.

Iki šiol vykę Lietuvos socialiniai ekonominiai pokyčiai ir ypač aukštojo mokslo sistemos ekstensyvi plėtra pareikalavo daug papildomų žmogiškųjų išteklių. Didele dalimi ši plėtra vyko naudojantis MTEP potencialu. Dabar Lietuvoje yra apie 3 tūkst. mokslo darbuotojų, dirbančių visą mokslinį etatą, ir apie 5 tūkst. dėstytojų, dalyvaujančių moksliniuose tyrimuose. Iš viso – apie 5 tūkst. tyrėjų, skaičiuojant visos darbo dienos ekvivalentais, t. y. apie 3 tyrėjus 1 tūkst. dirbančiųjų. Europos Sąjungos (ES) vidurkis – 6 tyrėjai, Suomijos – 14 tyrėjų. ES jau siekia padvigubinti tyrėjų skaičių. Lietuvai vejantis ES vidurkį, reiktų jį nors patrigubinti. Greta pačios akademinės bendruomenės atnaujinimo poreikių reikia išugdyti bent 5 tūkst. tyrėjų verslui.

Dabar jaunam mokslų daktarui siūlomas 1100–1450 Lt/mėn. atlyginimas neatskaičiavus mokesčių. Perspektyvos liūdnos – po 15 metų, tapus vyriausiuoju mokslo darbuotoju arba profesoriumi, gauti 2500–3000 Lt/mėn. Taip gabus jaunimas atstumiamas nuo galimybės

atsidėti mokslui ir dėstymui. Kitose srityse kylant atlyginimams po 15–20 proc. ir daugiau per metus, tyrėjų ir dėstytojų atlyginimai „užšaldyti“ jau ketvrti metai. Planuojamas simbolinis atlyginimų didinimas 2007 m. pabaigoje nieko nepakeis, net nekompensuos jų atsilikimo per dvejus (ne ketverius) metus.

Atkreipiame dėmesį, kad 2008–2009 m. BVP viršys 100 mlrd. Lt, o jo kasmetis padidėjimas (dėl augimo ir infliacijos) dabar yra apie 10 mlrd. Lt. Natūralu, kad valstybės investicijos į MTEP turėtų sudaryti bent 10 proc. BVP prieauglio. Pasaulio šalių patirtis rodo, kad apie 0,4–0,6 proc. BVP (Lietuvos atveju dabar tai būtų apie 500 mln. Lt) valstybė privalo skirti fundamentiniams ir taikomiesiems moksliniams tyrimams mokslo ir studijų institucijose, kurie sudaro studijų kokybės užtikrinimo, mokslininkų bei kitų tyrėjų rengimo ir mokslo taikomosios veiklos pagrindą.

Mūsų nuomone, valstybės investicijos į mokslą ir studijas turi būti grindžiamos objektyviais MTEP žmogiškųjų išteklių vertinimais, ES rekomendacijomis ir plėtros perspektyva. Tik teisingai įvertinę žmogiškuosius išteklius, jų palaikymui reikalingus finansavimo šaltinius, galime kryptingai planuoti mokslo ir studijų reformas bei plėtrą. Vien Lietuvos darbo rinkoje konkurencingų mokslinio pedagoginio personalo darbo vietų palaikymui 2008 m. valstybės biudžete papildomai turime numatyti 300 mln. litų asignavimų valstybinėms mokslo ir studijų institucijoms. Tik skirdami būtinas lėšas mokslininkų ir dėstytojų atlyginimams didinti galime vykdyti sistemos reformas nesibaimindami, kad bus prarasti žmogiškieji MTEP ištekliai. Lietuvos mokslininkų sąjunga, keldama šį reikalavimą, remiasi visa iki šiol vykdytų mokslo ir studijų sistemos reformų patirtimi, kurių skaudžiausias padarinys – akivaizdus tyrėjų skaičiaus mažėjimas.

Kviečiame visas Lietuvos institucijas ir organizacijas laikytis šios nuostatos ir vengti neapgalvotų veiksmų, galinčių sunaikinti Lietuvos mokslą ir studijas.

Lietuvos mokslininkų sąjungos Taryba